

Univers Pedagogic

31 (1008),
10 septembrie 2026

Săptămânalul pedagogilor din toată țara!

pro

PROFESORII ÎȘI PĂSTREAZĂ CONDIȚIONAT GRADELE DIDACTICE FĂRĂ SĂ LE RECONFIRME PERIODIC

Odată cu începutul anului de studii 2026-2027, cadrele didactice din Republica Moldova scapă de una dintre procedurile administrative recurente. Gradul didactic II va putea fi păstrat pe perioadă nelimitată după două confirmări consecutive, iar gradul didactic I – după o singură confirmare.

Începând cu 1 septembrie a.c., profesorii nu mai sunt obligați să-și reconfirme periodic gradele didactice. Modificarea Regulamentului de atestare, aprobată de Ministerul Educației și Cercetării, introduce noi reguli pentru evaluarea și certificarea competențelor profesionale și face parte din măsurile de debirocratizare a sistemului educațional.

Potrivit prevederilor actualizate, gradul didactic II se menține pe perioadă nelimitată după două confirmări consecutive, în timp ce gradul didactic I se păstrează nelimitat după o singură confirmare. Pentru gradul didactic superior nu se schimbă regula: acesta este acordat fără obligația unei reconfirmări ulterioare.

O facilitate importantă îi vizează și pe profesorii cu o carieră înde-

lungată. Cadrele didactice care au cel puțin 30 de ani de activitate în învățământ sau au atins vârsta de pensionare își pot păstra gradul didactic deținut pe perioadă nelimitată, în baza unei cereri.

Mai puține acte, mai puține probe repetate

Reforma nu se oprește la durata de valabilitate a gradelor. Noul regulament simplifică și procedura de atestare. Dosarele pentru conferirea gradelor didactice I și superior vor fi transmise în format electronic, iar rezultatele activităților realizate în cadrul evaluării interne vor putea fi recunoscute în procesul de atestare.

Astfel, cadrele didactice nu vor mai fi nevoite să repete probe sau să prezinte documente care atestă activități deja evaluate. A fost redus și numărul creditelor profesionale necesare pentru confirmare, iar unele acte care dublau informațiile existente în dosar au fost eliminate.

Schimbările vizează și accesul la cariera didactică. Tinerii specialiști pot participa la atestare după cel puțin doi ani de activitate, iar maiștrii-instructori din instituțiile

de învățământ profesional tehnic, inclusiv cei cu studii profesional-tehnice secundare, pot solicita conferirea gradelor didactice. Regulamentul recunoaște, de asemenea, mai multe trasee de calificare profesională, inclusiv recalificarea și validarea competențelor.

Debirocratizarea intră în școli

Noua procedură de atestare este inclusă în pachetul de măsuri de debirocratizare pentru anul 2026, elaborat de MEC în urma consultărilor cu reprezentanții sistemului educațional, sindicatele și organizațiile de profil. În ultimii ani, Ministerul a eliminat sau simplificat mai multe obligații administrative pentru instituțiile de învățământ. Printre acestea se numără renunțarea la acreditarea și evaluarea externă pentru instituțiile publice de învățământ general și de educație timpurie, eliminarea unor rapoarte, registre și dosare, precum și simplificarea listei actelor obligatorii.

În același context, profesorii nu mai trebuie să raporteze modul în care au utilizat compensația anuală de 4 000 de lei pentru materiale didactice. Pentru a reduce timpul alocat planificării administrative, MEC a pus la dispoziția dascălilor 21 350 de proiecte didactice zilnice, 510 proiecte tematice pentru grădinițe și 447 de proiecte de planificare anuală. Mesajul noilor reglementări este unul clar: performanța profesională trebuie evaluată, dar nu transformată într-o procedură birocratică repetitivă. Pentru profesori, timpul economisit din completarea dosarelor și reluarea unor proceduri poate fi investit în pregătirea lecțiilor, dezvoltarea profesională și lucrul direct cu elevii.

Concurs pentru funcțiile de director adjunct în școli

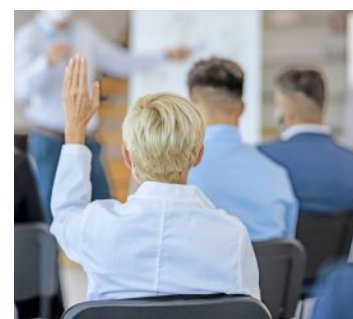
Peste 65% dintre directorii adjuncți din instituțiile publice de învățământ general ocupă funcția fără a fi selectați prin concurs. Dintre aceștia, aproape 39% - erau angajați pe perioadă nedeterminată, iar aproximativ 27% - ocupau funcția prin interimat. Din 7 septembrie curent, pentru o parte dintre aceștia au încetat raporturile de muncă, iar posturile urmează să fie scoase la concurs în următoarele șase luni.

Astfel, MEC pune în aplicare noile prevederi ale Codului Educației privind funcția de director adjunct, introduse prin Legea nr. 21/2026. Încetarea raporturilor de muncă va fi formalizată prin ordinul directorului instituției, iar persoanele vizate trebuie informate despre decizie în cel mult cinci zile lucrătoare. Este vorba despre acei angajați de la a căror numire în funcție au trecut mai mult de cinci ani, inclusiv perioada de interimat, precum și despre cele numite - pe perioadă nedeterminată.

Schimbarea nu va lăsa însă școlile fără echipe de conducere. Pentru continuitatea activității, directorii instituțiilor vor putea desemna directori adjuncți interimari chiar în momentul încetării contractelor. Interimatul va putea dura cel mult șase luni, până la organizarea și finalizarea concursurilor.

MEC recomandă ca, în mod obișnuit, interimatul să fie asigurat de aceeași persoană care a ocupat anterior funcția. În situațiile în care conducerea instituției consideră necesară desemnarea unei alte persoane, decizia va trebui argumentată.

În această perioadă, instituțiile publice de învățământ general

urmează să organizeze concursuri pentru ocuparea posturilor vacante de director adjunct, în conformitate cu regulamentul aprobat de Ministerul Educației și Cercetării.

Miza noilor reguli este trecerea de la ocuparea funcției prin numire sau menținere la un mecanism bazat pe competiție, criterii profesionale și acces egal la postul de conducere. Procedura urmărește să ofere posibilitatea profesioniștilor din educație care dispun de pregătire și experiență să candideze pentru aceste poziții.

Pentru aplicarea unitară a prevederilor, MEC a transmis o circulară autorităților locale responsabile de domeniul învățământului și conducătorilor instituțiilor publice. Acestea vor avea inclusiv rolul de a oferi sprijin metodologic și de a monitoriza aplicarea noilor măsuri.

Legea nr. 21/2026 pentru modificarea Codului educației a fost adoptată la 26 februarie 2026 și publicată în Monitorul Oficial la 6 martie. Noile reguli schimbă, astfel, una dintre verigile importante ale managementului școlar, urmând ca funcțiile de director adjunct să fie ocupate, în perioada următoare, prin concurs.

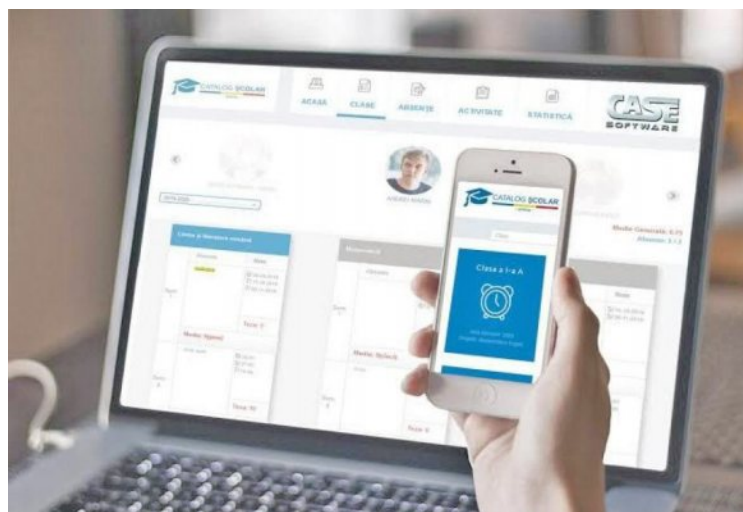
Catalogul electronic ajunge în toate școlile din țară

Toate instituțiile de învățământ general din Republica Moldova urmează să treacă, în anul de studii 2026-2027, la Sistemul Informațional Catalogul Electronic (SICE), extinderea platformei fiind însoțită de instruirea profesorilor și investiții în infrastructura digitală a școlilor. Catalogul electronic devine, astfel, un instrument utilizat la nivel național pentru evidența procesului educațional.

Dacă în anul precedent platforma (SIME - Sistemul Informațional de Management în Educație) era folosită în 716 instituții de învățământ general, reprezentând aproximativ 60% din total, în noul an de studii aceasta urmează să fie implementată și în toate instituțiile care încă utilizează exclusiv evidența tradițională. Extinderea SICE va aduce schimbări atât în activitatea cadrelor didactice, cât și în modul în care elevii și părinții urmăresc

parcursul școlar. Prin intermediul platformei sunt înregistrate notele, absențele și temele pentru acasă, iar utilizatorii pot consulta orarul și alte informații legate de procesul educațional.

Pentru profesorii care vor utiliza sistemul pentru prima dată, Ministerul Educației și Cercetării planifică instruirea pe parcursul anului de studii. La aceste formări sunt așteptați cadre didactice din aproximativ 400 de instituții, care vor fi familiarizate

cu funcționalitățile platformei, în vederea gestionării datelor cu privire la evaluarea și frecvența elevilor.

Digitalizarea catalogului școlar vine și cu o provocare tehnică. Pentru ca sistemul să poată fi utilizat eficient, în 292 de instituții

de învățământ sunt planificate lucrări de extindere a rețelilor locale și îmbunătățire a accesului la internet. Astfel, trecerea la evidența electronică nu se limitează la introducerea unei noi platforme, ci presupune și dezvoltarea infrastructurii necesare funcționării acesteia.

La nivelul școlilor, generalizarea catalogului electronic ar putea reduce volumul documentelor pe suport de hârtie și o parte dintre operațiunile administrative realizate până acum manual. Pentru elevi și părinți, principalul avantaj este accesul mai rapid la informațiile despre situația școlară, fără a depinde de documentele tipărite.

Consiliul Europei: Decizii de interes public, propuse de tineri autorităților moldovenești

Tinerii de 16 ani vor putea propune autorităților Republicii Moldova inițierea elaborării unor decizii de interes public, la nivel național sau local. În acest sens a fost introdus un mecanism al inițiativei civice, prin care cetățenii vor putea contribui în viitorul apropiat la formularea recomandărilor asupra unor proiecte deja elaborate și la stabilirea agendei de decizii.

Autorii demersurilor vor descrie problema care urmează să fie soluționată, indicând soluția propusă și precizând dacă operațiunea vizează nivelul național sau cel local. Inițiativa civică va fi mai întâi înregistrată pe platforma e-Democrație sau transmisă autorităților publice în format electronic ori pe suport de hârtie. După înregistrare, cerința va fi supusă susținerii publice exclusiv prin platforma e-Democrație, cu autentificarea utilizatorilor prin serviciile electronice guvernamentale. Proiectul mai prevede posibilitatea depunerii, prin e-Democrație, a cererilor de acces la informații de interes public, inclusiv a celor referitoare la procesul decizional. Inițiativele care vor întruni numărul necesar de semnături vor fi examinate oficial de autoritatea publică vizată. În același timp, vor putea fi utilizate forme avansate de participare publică, precum adunările cetățenești și dialogurile naționale, atunci când formele tradiționale de consultare și-au epuizat posibilitățile.

În niciun caz nu vor fi acceptate demersurile care conțin limbaj ofensator sau amenințări la adresa securității naționale, ordinii publice ori sănătății persoanelor. De remarcat că autoritățile vor avea la dispoziție cel mult 10 zile lucrătoare pentru verificarea admisibilității cererii, a cărei autor va putea stabili durata campaniei de dezbateri publice ce va fi de cel puțin o lună și cel mult jumătate de an. Pentru ca o inițiativă să fie examinată de autorități, aceasta va trebui să acumuleze avizul pozitiv a cel puțin 10 mii de cetățeni la nivel național, iar pentru procedurile respective de nivel local pragurile vor fi stabilite progresiv, în funcție de numărul populației comunității date. Consultarea publică a inițiativelor legislative și publicarea consultărilor pe platforma particip.gov.md va deveni obligatorie, iar termenele de analizare în prezentarea recomandărilor vor fi extinse. Proiectul a fost elaborat cu suportul experților Consiliului Europei și al unui grup de lucru format din reprezentanți ai autorităților publice centrale și ai societății civile.

Prin adoptarea acestui proiect se urmărește alinierea legislației naționale la standardele europene privind participarea publică. Noile prevederi urmează să intre în vigoare anul viitor la 1 ianuarie, iar mecanismul inițiativei civice va fi aplicat de la 1 ianuarie 2028.

Cor. UPP

19 200 de elevi vor beneficia de măsuri pentru o educație mai incluzivă

A doua etapă a unui proiect UNICEF pentru promovarea educației incluzive se extinde în 60 de școli din 12 raioane. Programul va implica elevi, părinți și profesori, punând accent pe formare, mentorat și implicarea comunității. Un nou set de activități dedicate educației incluzive va fi desfășurat în 60 de instituții de învățământ din 12 raioane, în cadrul celei de-a doua etape a proiectului UNICEF „Împunerea copiilor, părinților, cadrelor didactice și comunităților pentru a promova educația incluzivă în Republica Moldova”.

În total, 19 200 de elevi vor beneficia de măsuri menite să facă școala mai accesibilă și mai prietenoasă pentru fiecare copil. Printre beneficiari se numără peste 1 760 de copii cu dizabilități și cerințe educaționale speciale, mai mult de 100 de minori refugiați și aproximativ 60 de copii ce aparțin unor minorități etnice.

Intervențiile nu se vor limita însă la elevi. Profesorii vor participa la sesiuni de formare și mentorat, iar părinții vor fi implicați în consultări privind incluziunea și colaborarea cu școala. Obiectivul este ca principiile educației incluzive să fie înțelese și aplicate nu doar în sala de clasă, ci și în relația dintre școală, familie și comunitate.

Managerii școlilor, implicați în formare

O componentă distinctă a proiectului îi vizează pe conducătorii

instituțiilor de învățământ. Aproximativ 1 100 de directori din întreaga țară vor participa la sesiuni dedicate dezvoltării parteneriatului dintre școală și familie, în vederea creării unui mediu educațional în care fiecare copil să se simtă acceptat și sprijinit.

Și vocea școlarilor va fi inclusă în proiect. Membrii Consiliului Național al Elevilor vor fi instruiți să creeze materiale digitale care promovează incluziunea și respectă principiile comunicării etice. În acest scop va fi elaborat un ghid practic destinat creării de conținut digital care reflectă diversitatea copiilor și evită stereotipurile.

Proiectul își propune să ajungă dincolo de porțile școlii: Un concurs național și patru evenimente regionale vor reuni profesioniști din educație, factori de decizie, părinți și membri ai comunităților pentru

a încuraja dialogul și implicarea în promovarea incluziunii. Totodată, zece instituții de învățământ vor beneficia de granturi pentru realizarea unor mini-proiecte dedicate incluziunii în școli și comunități.

De la 27 de școli-pilot la o intervenție extinsă

Noua etapă pornește de la rezultatele obținute în prima parte a proiectului, desfășurată în 27 de școli-pilot. Atunci au fost instruite 558 de cadre didactice, iar peste 12 300 de elevi au participat la lecții despre educația incluzivă. În același timp, peste 650 de părinți au fost implicați în consultări. Dimensiunea proiectului a inclus și componenta media. 15 jurnaliști au fost instruiți să abordeze subiectele privind incluziunea într-un mod etic și fără stereotipuri, iar în urma formărilor au fost realizate 14 materiale media.

A doua etapă se va desfășura în perioada iulie 2026 - decembrie 2027, fiind implementată de CCF Moldova, în parteneriat cu Ministerul Educației și Cercetării și Centrul Republican de Asistență Psihopedagogică. Proiectul beneficiază de sprijinul financiar din partea Guvernului Germaniei, prin Banca de Dezvoltare KfW, și a Guvernului Marii Britanii, făcând parte din campania națională „Învățăm împreună”. Prin extinderea intervențiilor de la școlile-pilot la 60 de instituții și prin implicarea directorilor, profesorilor, părinților, elevilor și comunităților, proiectul mută accentul de la măsuri punctuale pentru incluziune către construirea unui mediu școlar în care diversitatea să fie parte firească a procesului educațional.

Moldova își prezintă rezultatele la PISA 2025

Elevii din Republica Moldova au obținut cel mai bun rezultat la științe din cele cinci participări ale țării la evaluarea PISA. În același timp, decalajul față de media OECD s-a redus la cel mai mic nivel înregistrat până acum. Rezultatele arată însă diferențe considerabile între elevii din școlile mari și cei din instituțiile cu un număr redus de elevi.

Republica Moldova înregistrează progrese la Programul pentru Evaluarea Internațională a Elevilor - PISA 2025, în special la științe. Datele prezentate la 8 septembrie curent arată că elevii moldoveni au acumulat, în medie, 422 de puncte, cu 5 puncte mai mult decât în 2022 și cel mai ridicat rezultat obținut de țara noastră de la prima participare la evaluare, în 2009.

Evoluția este relevantă și prin raportare la rezultatele statelor membre ale Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică. Dacă în 2009 diferența dintre Moldova și media OECD la științe era de 88 de puncte, în 2025 aceasta s-a redus la 60 de puncte - cel mai mic decalaj înregistrat până acum.

Apropierea de media OECD se observă și la celelalte domenii. La matematică, diferența s-a redus de la 99 la 53 de puncte, iar la lectură

– de la 105 la 57 de puncte. Rezultatul de la științe vine după mai mulți ani în care instituțiile de învățământ au beneficiat de investiții în infrastructura pentru disciplinele STEM. Școlile au fost dotate cu laboratoare de fizică, chimie, biologie și informatică, echipamente pentru experimente, robotică educațională și tehnologii de proiectare 3D.

Datele PISA arată însă că progresul nu este uniform în toate domeniile. La matematică, elevii din Republica Moldova au obținut 410 puncte, față de 414 în 2022, iar la lectură - 404 puncte, cu 7 puncte mai puțin decât la ediția precedentă. Scăderi la matematică și lectură au fost înregist-

trate și în mai multe țări participante, însă rezultatele indică necesitatea consolidării intervențiilor în aceste domenii, în special pentru dezvoltarea înțelegerii textului, aplicarea cunoștințelor și rezolvarea problemelor.

PISA 2025 a introdus un domeniu nou de evaluare - „Învățarea în lumea digitală”. Acesta urmărește capacitatea elevilor de a utiliza

instrumente digitale pentru a căuta și analiza informații, a testa soluții și a rezolva probleme. La această probă, școlarii din Republica Moldova au obținut 452 de puncte, rezultat superior celui înregistrat de colegii lor din România, Bulgaria și Georgia. Performanța oferă un indicator suplimentar asupra modului în care adolescenții utilizează tehnologia nu doar pentru comunicare sau consum de informație, ci și ca instrument de învățare și rezolvare a problemelor.

Una dintre cele mai importante constatări ale raportului național PISA 2025 este legată de dimensiunea instituției de învățământ. În toate cele trei domenii principale evaluate, elevii din instituțiile mari obțin, în medie, cu 60-65 de puncte mai mult decât cei din școlile mici. Diferența este vizibilă și în ceea ce privește atingerea nivelului de bază al competențelor. La științe, 58,6% dintre elevii din instituțiile mici nu ating acest nivel, comparativ cu 28% în instituțiile mari. La matematică, proporția este de 68% față de 37,4%, iar la lectură - 65% față de 32,3%. Aceste date readuc în prim-plan una dintre provocările sistemului educațional: asigurarea unor oportunități de învățare comparabile

pentru elevii din instituții cu profiluri și dimensiuni diferite.

La ediția PISA 2025 au participat aproximativ 6 600 de elevi de 15 ani din R. Moldova, parte a unei evaluări internaționale la care au luat parte 91 de țări. Testarea s-a desfășurat în format digital, iar copiii au susținut probe timp de aproximativ două ore. Spre deosebire de examenele școlare, PISA nu verifică reproducerea unui anumit curriculum național. Evaluarea urmărește în ce măsură adolescenții aflați spre finalul învățământului obligatoriu pot aplica ceea ce știu în situații și probleme apropiate de viața reală.

Moldova participă la PISA din 2009, ediția din 2025 fiind a cincea în acest sens. Rezultatele obținute oferă autorităților date comparative pentru identificarea punctelor vulnerabile și pentru orientarea politicilor educaționale. PISA 2025 transmite, astfel, un mesaj cu două componente: Moldova avansează, iar progresul cel mai vizibil este înregistrat la științe, însă diferențele dintre tipurile de școli și rezultatele mai slabe la matematică și lectură arată că drumul către nivelul mediu OECD rămâne unul de durată.

„Filosofia pune întrebări despre limită, voință și sens, iar antrenamentul zilnic este un răspuns practic la ele”

Dialog cu studentul Radu Zaharia despre sportul de performanță și antropologie

Studiază la Facultatea de Istorie și Filosofie a Universității de Stat din Moldova, specialitatea Antropologie, fiind unul dintre tinerii care reușesc să îmbine performanța academică cu sportul de performanță. La Campionatul Mondial de Taekkyeon desfășurat în Coreea de Sud, arealul de proveniență al acestei arte marțiale, Radu a cucerit trei medalii de bronz la probele Wrestling and Kicking, Team Freestyle și Team Wrestling, contribuind la situarea selecționatei Republicii Moldova pe locul 3 în clasamentul general, din 21 de țări participante. Dincolo de

medalii, însă, se află un tânăr preocupat de formarea sa, de disciplină, voință și de sensul experienței sportive. Pentru Radu, sportul nu înseamnă doar competiție și rezultat, ci și o permanentă confruntare cu propriile limite, cu frica, îndoiala și dorința de a deveni mai bun. În dialogul nostru, încercăm să descoperim omul din spatele performanței. Aflăm ce îl motivează, cum gestionează eșecul, de unde își ia încrederea și ce a învățat despre sine prin sport.

– Cum a intrat sportul în viața dumneavoastră și când ați înțeles că poate deveni mai mult decât o pasiune?

– La vârsta de 6 ani, încă de la grădiniță, am început să practic taekwondo, în cadrul Clubului Sportiv „Calea Fericii” din Stăuceni. Am înțeles că sportul poate deveni mai mult decât o pasiune atunci când mi-am dat seama că nu pot trăi fără el. Pentru mine, este un mod de viață.

– Cine a avut cea mai mare influență asupra formării dumneavoastră ca sportiv și ca personalitate?

– Cea mai mare influență în formarea mea o au, fără îndoială, părinții. Le sunt recunoscător pentru felul în care m-au crescut și educat, nu neapărat prin lecții mari de morală, cât prin exemplul zilnic. Cred că integritatea pe care încerc să o păstrez în tot ceea ce fac, fie la facultate, fie în sport, vine în primul rând din educația primită acasă. Este un fel de fundație pe care o testezi mai târziu, în afara casei, și descoperi că ține. Ca sportiv, am avut norocul să lucrez cu antrenori la taekwondo care mi-au insuflat disciplina și respectul pentru muncă, nu doar tehnica în sine, ci și o anumită etică a antrenamentului: să vii la sală chiar și în zilele în care nu vrei, să accepți corectarea și să nu cauți scuze. Aceste valori m-au însoțit și când am trecut la taekkyeon, într-un sport complet nou pentru mine, unde, practic, am luat-o de la capăt din punct de vedere tehnic, dar nu și mental.

– Sunteți student la Istorie și Filosofie, specialitatea Antropologie, un domeniu care cere lectură, reflecție și răbdare. În același timp, practicați sport de performanță, ceea ce presupune disciplină, efort și reacție. Cum reușiți să îmbinați aceste două lumi?

– Nu le văd ca pe două lumi separate, ci ca pe două forme ale aceleiași discipline. Antropologia mă învață să observ, să am răbdare cu un proces care nu dă rezultate peste noapte: citești, analizezi, revii peste o idee de mai multe ori până înțelegi ceva cu adevărat. Sportul pare rapid, instinctiv, dar în spate este exact aceeași repetiție: te antrenezi luni de zile pentru câteva minute de luptă. Poate de asta reușesc să le țin pe amândouă, pentru că, în esență, îmi cer același lucru: consecvență.

– Ce vă oferă Universitatea și nu vă poate oferi sala de sport?

– Universitatea îmi dă cadrul de a înțelege, mă învață să pun întrebări potrivite despre om, cultură și comportament. Dar există un tip de cunoaștere pe care nicio carte nu ți-o poate da: cum reacționezi când ești obosit, când adversarul este mai puternic, când trebuie să iei o decizie în două secunde. Sportul te învață pe pielea ta lucruri despre frică, limită și

luciditate sub presiune, lucruri pe care le poți studia teoretic, dar pe care le înțelegi cu adevărat doar trăindu-le.

– Totuși, antropologia și sportul par domenii foarte diferite. Ce legătură ați descoperit între ele?

– Taekkyeonul mi-a arătat clar legătura. Este o artă tradițională coreeană, cu o încărcătură culturală și istorică foarte puternică. Modul în care se luptă, regulile nescrise și respectul dintre adversari spun ceva despre cultura din care vine. Practic, fiecare sport este un fel de text cultural. Dacă știi să-l citești, înțelegi ceva despre oamenii care l-au creat.

– Ați putea spune că sportul, într-un anumit fel, este o formă de filosofie trăită?

– Într-un fel, da. Filosofia pune întrebări despre limită, voință și sens, iar antrenamentul zilnic este un răspuns practic la ele. Când te antrenezi, repeți aceeași mișcare de sute de ori, accepți eșecul ca parte din proces, înveți să-ți controlezi mintea înainte de a-ți controla corpul. Este o formă de disciplină aproape stoică, doar că nu o citești, o trăiești.

– Ce v-a atras la taekkyeon și ce v-a făcut să continuați pe acest drum?

– Am ajuns la taekkyeon datorită antrenorului meu de taekwondo, Roman Vataman, care practică această artă marțială de peste 13 ani și care m-a inițiat în ea. Ce m-a atras a fost contrastul: la prima vedere pare un sport fluid, aproape dansant, cu siguranță nu brutal. Mișcările sunt circulare, ritmice, dar sub această aparență se ascunde ceva extrem de dinamic și imprevizibil, unde se îmbină lupta, dezechilibrarea și loviturile de picior într-un stil fluid și ritmic, care poate exploda brusc în forță și flexibilitate. Mi s-a părut fascinant și faptul că este o artă marțială practic necunoscută la noi, dar cu rădăcini foarte adânci în cultura coreeană.

– Ați obținut trei medalii de bronz la Campionatul Mondial din Coreea de Sud. Ce înseamnă această performanță pentru dumneavoastră, dincolo de medalii?

– Cel mai mult contează faptul că am reușit la trei probe complet diferite. Una de luptă corp la corp, una tehnică, cu lovituri, și alta de demonstrație, care cere altfel de precizie și coordonare cu echipa. Practic, fiecare probă a testat o altă parte din mine: forța, tehnica și disciplina de grup. Faptul că am reușit la toate trei mi-a arătat că munca depusă acasă, dar și dorința de a învăța într-un sport care nu este activitatea mea de bază, chiar contează.

– Care dintre cele trei medalii are pentru dumneavoastră cea mai puternică poveste și de ce?

– Cea mai multă presiune am simțit-o la proba de Matesogi – lupta care îmbină wrestling-ul cu lovituri de picior. Eram pe saltea la Campionatul

Mondial, în Coreea de Sud, la alt capăt al lumii, ceea ce deja adaugă o presiune aparte. Proba în sine este foarte imprevizibilă, trebuie să fii atent simultan la lovituri și la elementele de dezechilibrare și, pe deasupra, concurem la categoria absolută de greutate, fiind cel mai ușor din categorie. Este un stil de luptă relativ nou pentru mine. Toate acestea au făcut ca acea medalie să se simtă altfel decât celelalte, nu neapărat mai valoroasă, dar cu o poveste mai grea în spate.

– Ce nu vede publicul atunci când privește o medalie? Ce se află în spatele aceluia moment de pe podium?

– Publicul vede două-trei minute de luptă sau o demonstrație de câteva secunde. Nu vede perioada de pregătire, orele în care ai exersat aceeași mișcare până a devenit reflex, emoția

de dinainte, faptul că reprezintă o țară care este nouă în acest sport și trebuie să dovedești mai mult decât alții, dincolo de terenul de luptă. Nu vede nici momentele de îndoială: dacă ești suficient de pregătit, dacă ai făcut destul...

– Ce v-a surprins cel mai mult la cultura coreeană?

– Respectul care predomină în absolut toate aspectele vieții – în stradă, la competiții, în cele mai mărunte interacțiuni cotidiane. Localnicii au fost extrem de prietenoși și amabili, iar disciplina colectivă nu pare impusă, ci interiorizată. Se simte firească, parte din felul lor de a fi, nu o regulă pe care o respecți din obligație. Interesant este că am regăsit ceva din acest spirit chiar și în filosofia taekkyeon-ului: principiul său central, numit *sangsaeng*, însemnând coexistență. Scopul luptei nu este să-ți distrugi brutal adversarul, fiind un fel de confruntare controlată, aproape respectuoasă, în care câștigi fără să umilești. Mi s-a părut că regăsești aceeași logică și în societate, la scară mai mare: o competitivitate reală, dar temperată de un respect colectiv foarte puternic pentru celălalt, pentru grup și pentru armonie.

– Privind Coreea prin experiența dumneavoastră de acolo, ați descoperit ceva nou despre propria cultură și felul în care ne privim pe noi înșine?

– Am simțit un contrast clar mai ales legat de respectul pentru reguli

și disciplina colectivă. Atât moldovenii, cât și coreenii sunt ospitalieri, dar am observat că ei sunt mult mai curioși în interacțiunile cu noi: căutau imediat pe telefon unde este amplasată Moldova, ce limbă vorbim, voiau detalii concrete despre noi, nu doar politețuri de circumstanță. Ca student la antropologie, am încercat să nu citesc asta simplist, de genul „ei sunt mai organizați, noi mai relaxați”, ci ca pe o diferență de context istoric și social. Cred că fiecare cultură își dezvoltă propriile forme de respect și curiozitate, doar că se manifestă diferit, iar călătoria aceasta m-a făcut să privesc mai atent, nu neapărat critic, la ceea ce ne definește pe noi ca moldoveni, inclusiv la ceea ce am putea prelua de la ei.

Una dintre observațiile care mi-a rămas cel mai puternic în minte a

fost coexistența foarte naturală dintre tradiție și modernitate. Vezi temple vechi cu oameni în haine tradiționale la câțiva pași de zgărie-nori și ecrane gigantice, sau o artă marțială aproape uitată, precum taekkyeonul, practică astăzi alături de sporturi moderne olimpice, fără ca una s-o anuleze pe cealaltă. Ca student la antropologie, am început să privesc asta nu doar ca pe o curiozitate turistică, ci ca pe un exemplu concret al modului în care o societate își păstrează și își reinterpretează elementele culturale într-un context de modernizare foarte rapidă. Tradiția nu e tratată ca o relicvă moartă, ci este reactivată, adaptată și integrată în prezent. Cred că este o lecție valoroasă și pentru noi, ca țară care încă se caută între ceea ce vrea să păstreze și ceea ce vrea să devină.

– Aveți o medie academică foarte bună. Cât de importantă este pentru dumneavoastră performanța intelectuală în raport cu cea sportivă?

– Este foarte importantă și nici pe departe nu o văd în opoziție cu cea sportivă. Cred că tocmai echilibrul dintre cele două contează. Nu aș vrea să fiu foarte bun într-un singur domeniu și să le neglijez pe celelalte – mi s-ar părea o dezvoltare incompletă, un fel de a merge într-un singur picior. Pentru mine, performanța academică este o dovadă a curiozității și seriozității cu care îmi urmăresc studiile, iar performanța sportivă

reprezintă aceeași dorință de a mă autodepăși, aplicată într-un alt domeniu, cu alte reguli, dar cu aceeași miză personală. În fond, cred că este vorba despre același om care alege, de fiecare dată, să nu se mulțumească cu puțin.

– Credeți că sportul ne poate ajuta să înțelegem mai bine omul și societatea?

– Cred că da. Sportul este, de fapt, un spațiu foarte concentrat de observare a comportamentului uman: urmărim cum reacționează oamenii sub presiune, cum se formează ierarhii, cum funcționează cooperarea într-o echipă, la proba de demonstrație, spre exemplu, unde totul depinde de sincronizare și încredere reciprocă. Este aproape un teren de studiu antropologic, nu doar un spațiu de competiție. Sportul m-a învățat, mai presus de orice, cum să reacționez când lucrurile devin dificile și rezultatul nu apare imediat. Nu poți compensa lipsa de consecvență printr-un singur moment bun. Trebuie să continui, inclusiv în zilele fără motivație, când progresul pare aproape inexistent. O carte poate explica foarte bine ce înseamnă disciplină sau perseverență, dar sportul m-a pus să le experimentez pe pielea mea.

– Ați avut o înfrângere sau un moment dificil care v-a învățat o lecție mai importantă decât o victorie?

– Am avut un moment din care am învățat mult mai mult decât dintr-o victorie: la campionat, am pierdut de două ori în fața aceluiași adversar din Marea Britanie, la două probe diferite. A doua înfruntare am simțit-o oarecum ca pe o provocare la persoană. Voiam să-mi demonstrez ceva, să repar prima înfrângere. Retrospectiv, cred că tocmai asta m-a și costat. Chiar dacă adversarul era, tehnic, mai bun, poate că dacă îmi păstram mintea limpede și nu luam lupta personal, aș fi avut șanse mai mari. Am învățat că detașarea, nu orgoliul, este ceea ce te ajută să lupți cel mai bine.

– Succesul este măsurat prin rezultate, clasamente și medalii. Pentru dumneavoastră, ce înseamnă cu adevărat să fii învingător?

– Este adevărat că trăim într-o lume în care succesul este tradus rapid în cifre: locul pe podium, numărul de medalii, un clasament. Și nu neg valoarea lor. Mint dacă spun că nu contează. Dar cred că dacă te oprești doar la ele, ratezi partea mai importantă a poveștii. Cred că a fi învingător ține mai puțin de rezultat și mai mult de curajul de a te expune eșecului. Orice competiție presupune riscul de a pierde în public, iar faptul că alegi să concurezi, să te pui la încercare, este deja o formă de victorie, indiferent de scor.

(Continuare în pag.4)

Echipa presei sportive de fotbal, animată de pasiune, determinare și performanță!

Echipa de jurnaliști a Moldovei este actualmente cea mai titrată din întreg spațiul european, însuflețită plenar din sloganul din titlu! Fondată cu trei decenii în urmă de președintele de azi al Asociației Presei Sportive din Moldova, Eduard Ciobanu, pe atunci ziarist, formația este alcătuită de împătimiti infocați ai fotbalului, care în adolescență sau tinerețe au practicat acest sport cu arzătoarea dorință de a se afirma la nivel profesionist.

„Cicatrici” în porțile adversarilor

Din diferite motive, profesia de jurnalist devenind cea vocație care le-a înlocuit subliminal aspirațiile atletice. Aspirații care uite că au lăsat urme adânci în sufletul lor animat de sportul rege, așa cum lasă „cicatrici” în porțile adversarilor din prezent. Odinioară, parcă mai ieri, jucau pe la academii sau tot felul de cluburi de fotbal pentru tineret, căpătând cea mai mare experiență care a făcut din echipa de astăzi a presei sportive moldovenești o forță de temut în Europa.

Au trecut 30 de ani de la primul meci internațional al echipei naționale de fotbal a jurnaliștilor din Republica Moldova. În îndepărtatul an 1996, la 1 septembrie, pe stadionul „Dinamo” din capitală, a avut loc un meci amical între jurnaliștii din Anglia și cei din Moldova, oaspeții învingând cu 6-3. De atunci, echipa înființată la inițiativa actualului președinte al Asociației Presei Sportive din Moldova, Eduard Cio-

banu, a participat la aproape toate competițiile internaționale de profil, câștigând majoritatea dintre ele.

Jurnaliștii moldoveni – cei mai buni la Olimpiada Mondială și la Europene

În 2001, Chișinău a organizat pentru prima dată turneul de fotbal „Cupa CSI” între jurnaliști. Echipa din Moldova a ocupat primul loc, iar căpitanul acesteia, Eduard Ciobanu, a devenit golgheterul competiției. Doi ani mai târziu, reprezentativa tricoloră a cronicarilor a câștigat turneul de fotbal din cadrul Olimpiadei Mondiale, desfășurate în orașul francez Cannes. Între anii 2002 și 2006, echipa de jurnaliști Media Sport a evoluat cu succes în campionatul de futsal al Moldovei, câștigând trofeul suprem trei ani la rând în divizia A. Pe scena internațională, jurnaliștii moldoveni au jucat cu succes împotriva Austriei, Scoției, Poloniei, Franței, României.

În perioada 2011-2015, selecționata jurnaliștilor noștri a parti-

cipat în mod constant la Campionatul European din Polonia, unde a câștigat de două ori trofeul onorific. Este de remarcat faptul că, la primul său turneu, din 2011, doi reprezentanți ai Moldovei – Eduard Ciobanu și Serghei Ursul – au ocupat primele locuri în clasamentul golgheterilor, marcând 18 și, respectiv, 12 goluri. Turneul din 2014 a rămas în memorie în mod special, când, în finală, echipa noastră a învins în mod dramatic naționala Poloniei în ultimele secunde ale meciului.

În 2014, la Chișinău a avut loc Cupa Europei, la care au participat 8 formații mass-media. Câștigătoare a fost echipa Moldovei, care a învins în finală reprezentativa Azerbaidjanului, scor 2-0.

În 2017, Moldova au cucerit un nou titlu în cadrul turneului țărilor balcanice și din sud-estul Europei. Câțiva ani mai târziu, jurnaliștii noștri și-au repetat performanța la turneul din Ungaria, iar acum doi ani, la competiția din Bulgaria, au devenit tripli câștigători ai Cupei.

Au rămas în memorie și turneele din Lituania, în pitoreasca stațiune Druskininkai. Echipa națională a Moldovei a câștigat de două ori acest competiții – în 2020 și 2021. Plin de impresii a fost și turneul de la Odesa, Ucraina, unde echipa noastră a ocupat locul al doilea, marcând cele mai multe goluri.

Formația Asociației Presei Sportive din Moldova a câștigat, de asemenea, titlul de campioană la cea de-a 8-a ediție a Turneului Internațional de Fotbal pentru Jurnaliști, care a avut loc în 2021 la Sharm el-Sheikh

(Egipt). Merită menționat faptul că echipa comentatorilor noștri sportivi a participat pentru prima dată la această competiție prestigioasă.

În același an, echipa națională a Moldovei a câștigat la Tbilisi turneul internațional de fotbal pentru jurnaliști, învingându-i în finală pe colegii din Armenia cu scorul de 4-1. Trei ani mai târziu, reprezentanții presei moldovenești și-au repetat performanța, de data aceasta la Batumi, învingând la lovituri de departajare gazdele turneului – echipa națională a Georgiei.

S-au stabilit relații de prietenie și cu colegii din Armenia. În 2023, jurnaliștii sportivi moldoveni au câștigat marele premiu al turneului internațional de la Syunik, acumulând 19 puncte și obținând șase victorii după un egal la debut cu echipa armeană „Kapan”. Iar anul trecut, echipa jurnaliștilor din Moldova a ocupat, de asemenea, primul loc, acumulând 18 puncte la turneul de la Gyumri. Cel mai bun jucător al turneului a fost desemnat reprezentantul echipei moldovenești, Serghei Ursul.

Chișinău Euro Media Cup, turneu de mare prestigiu

La Chișinău se organizează cu regularitate turnee internaționale de fotbal între jurnaliști, cel mai cunoscut dintre acestea fiind „Chișinău Euro Media Cup”. Câștigătoarea pri-meii ediții a fost echipa Moldovei. Potrivit colegilor străini, acest turneu este cel mai popular din Europa, mai ales având în vedere infrastructura sportivă existentă și ospitalitatea localnicilor. Iar tradiționalul turneu deschis „Cupa Presei”, care a devenit cel mai popular din istoria

fotbalului amator al țării, a ajuns deja la cea de-a 27-a ediție.

Până nu demult, în componența echipei naționale a jurnaliștilor s-a remarcat prin jocul său președintele Asociației Presei Sportive din Moldova, Eduard Ciobanu. Fondatorul singurei reviste a sportului din țară, TOP SPORT MOLDOVA, organizează de 27 de ani la Chișinău turneul Open Media Cup, care, în urmă cu câțiva ani, a adunat un număr record de participanți – tocmai 24.

Cel mai bun jucător al echipei moldovenești este Serghei Ursul, absolvent al Facultății de Jurnalism a Universității din Tiraspol și fost atașat de presă la FC Tiraspol. În poartă se află, ca întotdeauna, fotoreporterul Andrei Mardari, care în ultimii ani a fost înlocuit de Oleg Istrati, recunoscut drept cel mai bun portar la multe competiții internaționale. Tinerii săi colegi, Oleg Bilsagaev și Vladimir Horošilov, apără și ei cu succes buturile echipei moldovenești.

În apărare se remarcă veteranii echipei Sergiu Carauș, Alex Luca și Dumitru Antocanu. Acum zece ani, s-au integrat cu succes în echipă Alexandru Fosa, Ion Fustei, Viacheslav Burgelea, Alexandru Rusu și Cristian Jardan, iar în ultimii ani – Nicolae Iurkovski, Ion Anușca, Radu Pegza, Valentin Iucicovschi, Artiomi Șuliac și Dumitru Reniță. Ei sunt plini de dorința de a-și demonstra abilitățile fotbalistice și de a-și asigura un loc de bază în echipa jurnaliștilor din Moldova, cea mai titrată din spațiul european.

Reporter UPp

INTERVIUL DE JOI

„Filosofia pune întrebări despre limită, voință și sens, iar antrenamentul zilnic este un răspuns practic la ele”

(Continuare din pag. 3)

Medaliile sunt doar un mod în care lumea alege să măsoare acest curaj, dar el există și fără ele. Adversarul din fața ta contează, dar este mai degrabă un fel de declanșator. Bătălia reală se dă cu oboseala din ultimele secunde, cu îndoiala de dinaintea meciului, cu frica de a eșua. La probele individuale, în special, îți dai seama că principalul obstacol ești chiar tu: mîntea ta, limitele setate de tine, nu tehnica sau forța adversarului.

– Ce valori v-ați dori să păstrați din sport pentru întreaga viață?

– Aș vrea să păstrez, mai presus de toate, disciplina și dorința de a mă autodepăși. Sportul m-a învățat că performanța nu se construiește prin momente spectaculoase, ci prin lucrurile mici pe care alegi să le repeți, chiar și atunci când nu ai chef. Aș vrea, de asemenea, să păstrez aprecierea pentru proces, nu doar pentru rezultat. La un moment dat am realizat

că cele mai valoroase lucruri nu s-au întâmplat neapărat pe podium, ci în drumul până acolo, în efortul zilnic, în micile progrese pe care abia le observi la momentul respectiv, dar care, adunate, fac diferența. Cred că, dacă înveți să găsești sens și satisfacție în procesul în sine, și nu doar în rezultatul final, ești mai puțin vulnerabil în fața eșecului și mai constant în ceea ce faci. În același timp, aș vrea să păstrez ideea de a mă compara în primul rând cu mine însumi, nu cu ceilalți. Va exista mereu cineva mai rapid, mai puternic sau mai bun, dar singurul lucru pe care îl pot controla este propriul progres. Cred că această mentalitate – aprecierea procesului, disciplina și raportarea la sine – este valoroasă nu doar în sport, ci și la studii, carieră și, în general, în viață.

– Care este visul pe care încă nu l-ați spus suficient de des cu voce tare?

– Sunt genul de om care preferă să lucreze tăcut la un vis, decât să-l

anunțe cu voce tare. Cred că unele lucruri își pierd din valoare dacă vorbești prea mult despre ele înainte să le realizezi. Sper doar să se vadă rezultatele, mai degrabă decât cuvintele.

– Dincolo de performanța sportivă și de studiile universitare, ce fel de om vă doriți să deveniți?

– Vreau să devin un om echilibrat, capabil să rămână deschis față de lume. Cred că studiul antropologiei chiar m-a ajutat să înțeleg cât de multe universuri diferite există în interiorul aceleiași lumi. Vreau să fiu cineva care acționează conștient, spre binele comun, dar și spre cel personal, un om de încredere, ale cărui vorbe și fapte nu se contrazic. Nu îmi doresc neapărat să devin cineva „ieșit din comun”, ci mai degrabă cineva solid, genul de om pe care ceilalți se pot baza și care rămâne același, indiferent dacă este apreciat sau nu la un moment dat.

– În încheiere, ce mesaj ați transmite semenilor dumneavoaș-

tră, din tot ceea ce v-au învățat sportul, studiile și experiențele trăite până acum?

– Dacă ar fi să las un singur gând, ar fi acesta: fiți deschiși față de oportunități, chiar dacă acestea par la prima vedere mărunte sau întâmplătoare. Eu am ajuns la taekkyeon aproape din întâmplare, printr-un antrenor care m-a introdus într-un domeniu complet nou pentru mine. Fără acel moment, nu aș fi stat astăzi de vorbă despre Coreea de Sud, taekkyeon și un campionat mondial. Nu știi niciodată ce ușă îți se va deschide printr-o oportunitate aparent minoră sau o relație cu oame-nii potriviți, la momentul potrivit. De aceea, aș spune: rămâneți curioși și perseverenți. Curiozitatea este cea calitate care te îndeamnă să încerci ceva nou, iar perseverența este cea care te ține acolo suficient de mult încât să merite. Orice lucru semnifi-

cativ din viața mea a pornit dintr-un pas mic, pe care nu l-aș fi putut anticipa la momentul respectiv, și cred că asta se aplică la fel de bine la studii, sport sau orice altă direcție aleasă. Iar, dincolo de toate acestea, cred că merită să ne amintim mereu să trăim conștient, să fim atenți la alegerile pe care le facem, la oamenii din jur și la ceea ce ne dorim cu adevărat, nu doar la ceea ce ni se cere sau la ceea ce pare firesc de urmat. Valoarea unui om nu se rezumă la rezultatele lui de moment, ci e condiționată de felul statornic în care alege să se raporteze la muncă, la ceilalți și la sine, indiferent de context.

A intervievat

Ludmila PODGURSCHI,
membră a Asociației Presei Sportive din Moldova

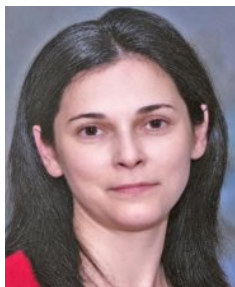
Metode eficiente de dezvoltare a vocabularului la copiii de vârstă preșcolară

Orice inovație, oricare nouă personalitate în domeniul unei științe își întărește trăinicia ideilor și experienței în baza unui conținut științific existent, bazat pe experiențele precedente în domeniu. Această știință oricând poate crea idei exclusive și chiar originale. Un astfel de reper începe de la tehnicile clasice aplicate în pedagogie, iar printre primele modele o mare parte și-a însușit-o la timpul său Ion Creangă. Drept mijloc de formare a vocabularului, a gândirii în spiritul clasicismului, pedagogic, vom analiza un manual de clase primare, autorul căruia este tot Creangă. Conținutul acestui manual implică o metodă nouă a acelor timpuri. Examinarea conținutului dovedește o structură logică a cărții, astfel încât studiul este în favoarea copilului. Elevii iau cunoștință în primul capitol de lucruri și fenomene specifice mediului lor de viață, mediului familiar, școlar, cotidian. În capitolele următoare, cunoștințele copiilor se largesc și se îmbogățesc. În capitolul trei își vor dezvolta cunoștințele obținute în primele două, prin învățarea textelor.

Aceeași tehnică de studiu și structură cu „repartizarea graduală a materiei de studiat o constatăm în linia generală la K. Ușinski. Ambii pedagogi realizează în cărțile lor de citire principiul didactic al învățării gradate de la simplu la complex. Manualul lui Creangă propune și realizarea principiului pe exemplul educației morale, resimțindu-se aici influența pedagogiei germane post-pestalozziene. Copiii se familiarizează cu idei foarte simple, apoi studiază subiecte mai abstracte; în acest scop mai cu seamă vor studia fabulele, iar moralitatea elevilor va fi educată prin intermediul temelor istorice. Prin acest aspect, Creangă e diferit de Ușinski și față de Pestalozzi, care nu recunoștea utilitatea textelor morale.

Familiarizarea copiilor cu aspectele morale și conținuturile istorice nu este întâmplătoare. Pe lângă studiul obiectelor abstracte, Creangă implică învățacei într-o atmosferă ce le oferă analiza cognitivă a conținutului acestor texte. Deci, și această organizare a studiului oferă copilului posibilitatea de dezvoltare a limbajului, prin comunicarea ideilor, părerilor proprii, dar mai întâi de toate dezvoltă șirul gândirii logice în baza conținutului expus în aceste texte, care au și ele un impact asupra procesului psihocognitiv al lexicului copilului.

De asemenea, la Creangă întâlnim aspecte ce sunt legate de dezvoltarea spațiilor temporale. Dascălul ieșean își școlește copiii cu această noțiune îndeosebi la ora de scriere. O descriere amănunțită o

Oxana PETROV,
logoped, grad didactic II,
Serviciul de Asistență
Psihopedagogică (SAP),
mun. Chișinău

întâlnim la însușirea scrierii cifrei 7: „fă o liniuță întoarsă puțin, în jos, de la stânga spre dreapta, de la capătul despre dreapta – fă una piezișă – la stânga jos; iar în trupul celei piezișe la mijloc – fă un punct! Școlarul face numărul 7. – Ia atâtea zile are săptămâna”.

Tehnicile lui Creangă de studiu și școlarizarea copiilor își au temei și în alte studii. Într-o analiză asupra limbajului copilului, Broackart a arătat că „primele flexiuni temporale capătă o semnificație actuală abia la vârsta de 8 ani, când se stabilizează utilizarea mărcilor (cuvintelor) temporale”.

După Sinclair, „la nivelul senzorial motor copilul poate stabili relații de ordine, de timp și spațiu, el poate clasa obiectele, poate utiliza o categorie de obiecte pentru aceleași acțiuni sau poate aplica un ansamblu de acțiuni cu același obiect”. Afirmatia poate fi susținută de momentele cu aspect practic. Până a ajunge să însușească scrisul, picii operează cu obiecte la vârsta copilăriei timpurii, când își dezvoltă abilitățile prin joc. Folosind jucării, obiecte și stabilind niște acțiuni succesive, într-o ordine sau alta, copilul își dezvoltă abilitățile practice de relaționare, dar și sesizează aspectele unui șir logic al acțiunilor. Astfel ajunge cognitiv să înțeleagă și să stabilească relațiile de ordine, de timp și spațiu. Jocul devine pentru el un mijloc „prin care încercăm să știm care sunt structurile cognitive ce ar explica dificultățile întâmpinate de copil și modul depășirii lor, în procesul însușirii anumitor aspecte semantice și sintactice ale limbajului”.

Dacă am concluziona cele expuse, observăm că mai cu seamă aspectele spațio-temporale pot fi înțelese de copil spre vârsta de 8 ani, după afirmația lui Bronckart, dar dezvoltarea și însușirea acestora se efectuează în baza unor activități practice, prin joc și experiența acumulată, prin realizarea unui șir de

acțiuni, într-o ordine sau alta, cu obiectele mediului, specifice vârstei, în perioada copilăriei timpurii. Astfel, după Piaget „între limbaj și gândire există un cerc genetic, în sensul că unul dintre cei doi termeni se sprijină în mod necesar pe celălalt în perpetua acțiune reciprocă”.

Revenind la conținutul de studiu, cartea lui Ion Creangă mai include indicații metodice pentru învățători. Se recomandă: elevii să fie deprinși să citească rar, tare și să pronunțe cuvintele corect. Citirea trebuie să fie conștientă, de aceea copiii să fie obișnuiți să citească expresiv, evitând silabisirea monotonă care „lânțează gândirea și-i face pe școlari neatent la ceea ce citesc”. Atunci când lecturează, elevilor să le intre în obicei să respecte punctuația, ceea ce îi va ajuta să dobândească deprinderea unei citiri conștiente și expresive. În acest aspect găsim afirmații și într-o lucrare de cercetare a lui H. Ardeleanu, în care se menționează că „la copiii preșcolari predomină formă imitativă”.

Versurile și cântecele sunt mijloace prin care copilul însușește un vocabular cu o structură gramaticală și semantică corectă, și prezintă o formă de manifestare artistică în aspectul comunicării. Datorită rimelor și tempo-ului muzical se dezvoltă abilitatea analizatorului auditiv și cel al ritmului, implicând în același timp atenția, care în final impune gândirea la un proces psihic-cognitiv de memorare.

Conform teoriei lui N. Chomsky, „limbajul afectiv este rezultatul din interacțiunea mai multor facultăți mentale, una fiind chiar facultatea limbajului”. Dacă am implica copilul în activități ce ar permite largirea orizontului său de cunoaștere, de ce nu am putea încerca să dezvoltăm cu ajutorul melodicității și versificației un limbaj afectiv emoțional, prin recitări și fredonare, astfel încât să îi formăm abilitatea de exprimare, comunicare expresivă, a

unei intonații corespunzătoare comunicării, încât să implice ulterior și regula respectării semnelor de punctuație. Asupra acestui moment avem o altă afirmație a lui Chomsky, unde după spusele sale „activitatea de descoperire a limbajului se repercutează asupra dezvoltării cunoștințelor copilului în alte domenii”.

Ca și Pestalozzi, pedagogul ieșean, studia mulțimea de manifestări izolate ale firii copilului și întreg comportamentul său începând din prima zi de studiu al elevului și fără a-l întrerupe până în ultima zi de școală. Această metodă de educație, fiind prin spiritul ei, pestalozziană, vâdește o selecție riguroasă, a mijloacelor, alegerea celei potrivite vârstei copilului.

Un alt reper de studiu va fi în spiritul lui Pestalozzi, operă în care vom găsi numeroase idei practice și teoretice. Ne vom axa pe conținutul care este cel mai profund și mai însemnat dintre toate scrierile pedagogice ale lui Pestalozzi. Ea ilustrează lucid și studiul limbajului. Astfel, studiul limbii cuprinde „trei mijloace speciale de învățământ:

1. studiul sunetelor sau mijloacelor pentru formarea organelor vorbirii; 2. studiul cuvintelor sau mijloacelor pentru a-i învăța pe copii să cunoască lucruri izolate, în parte; 3. studiul limbii sau mijloace pentru a ajunge copilul să se exprime cu precizie asupra lucrărilor cunoscute de el și asupra a tot ce poate și despre ele”.

Analizând studiul sunetelor în opera sa, Pestalozzi recomandă: sunetele ar trebui cunoscute de copil cât mai curând și să le cunoască pe deplin chiar mai înainte de a ști să vorbească.

Pentru înlesnirea acestei abilități, savantul face recomandare îndeosebi mamei, ca în toate zilele să repete sunetele în fața copilului din leagăn, ceea ce deșteaptă atenția lui către un studiu pe care îl face cu plăcere. Astfel, copiii dobândesc cu ușurință cunoașterea timpurie a sunetelor. Copilului îi este folositor să cunoască sunetele înainte de a fi în stare să le repete. Întipărint înăi în memorie sunetele, este pregătit pentru silabisire, fiind lăsat să le pronunțe la întâmplare. Această metodă va porni de la vocale, apoi adăugând treptat consoane înainte, apoi după, formând silabe, până le învață pe toate. Orice silabă nu e altceva decât un sunet format prin adaos de consoane la o vocală, și prin urmare vocala e temelia silabei. De aceea vocalele trebuie arătate și însușite mai întâi. Se vor pune succesiv consoanele înainte și după vocală, fiecare silabă va fi pronunțată de adult și repetată de copil până când va fi cu neputință de a o mai uita. Apoi copiii vor

fi puși să numească literele aparte, rând pe rând, când pe sărite și să pronunțe silabele prezentate. Acest exercițiu va fi trecut încet și treptat pentru că prezintă temelia învățării.

Când copilul a ajuns să numească silabele cu o oarecare ușurință, putem varia exercițiile prin alte procedee. „Se pot adăuga litere până când se formează un cuvânt, având

grijă de a cere copilului să rostească dintr-o singură pronunțare fiecare dintre aceste combinații de litere (exemplu – c, ca, cap, cape, capet, capete, capetel, capetele). Ne întoarcem înapoi pe același drum, eliminând literele una după alta (cape-te, capetel, capete, capet, cape, cap, ca, c)”.

Împărțind cuvintele în silabe, punem copii să pronunțe și să silabisască fiecare dintre ele, la rând sau pe sărite. Remarcăm o îndrumare a lui Pestalozzi pe care o preia și Creangă ca metodă de studiu mai cu seamă în școli: „să se obișnuiască copiii de la început să pronunțe toți în cor, cu voce” pentru a înlesni învățarea datorită comparației cu semenii.

Studiul cuvintelor – al doilea mijloc de învățare –, se axează pe lucrurile cele mai esențiale ale lumii externe, pentru că ele îmbrățișează obiecte întregi. Copilul trebuie familiarizat cu denumirile cele mai precise pentru desemnarea lucrurilor; acest studiu cuprinde șiruri de nume, arătând obiectele cele mai însemnate din întreg domeniul naturii. Cunoașterea acestor șiruri de nume, dobândite de copil, îi va ușura studiul ulterior.

Studierea limbajului se bazează pe exprimarea precisă asupra obiectelor și despre tot ce putem cunoaște referitor la ele. Pentru a ne conforma unui scop, vom folosi următoarele întrebări: care este pentru oameni scopul ultim al limbajului?, care este mersul progresiv urmat de natura însăși la dezvoltarea treptată a limbajului? Mijloacele întrebunțate se succed în modul următor – a. recunoașterea obiectului, b. cunoașterea trăsăturilor acestui obiect, c. datorită limbajului putem preciza mai bine trăsăturile obiectelor cu ajutorul verbelor și al adverbilor și de a ne lumina asupra schimbării stării lor, cu ajutorul variațiilor verbelor și al combinațiilor cuvintelor.

Mijloacele de învățare pentru numirea obiectelor se împart în trei grupe: a. care învață copilul să exprime precis numărul și forma; b. care ajută copilul să se exprime precis asupra tuturor proprietăților lucrurilor nu numai printr-o simplă observare, dar și prin imaginație și judecată; c. care conduc vorbirea la ultimul scop al învățării, la limpezirea concepțiilor minții noastre prin comparare. Aceste mijloace trebuie să servească temelia unei adevărate gramatici. Tot aici se desfașoară mersul progresiv care conduce către ultima cale a învățării, la luminarea cunoștințelor, astfel atingem primul grad de pregătire al copilului și îl învățăm pur și simplu să vorbească. El va începe să spună propoziții pentru a se obișnui să vorbească, pentru

a-și forma organele și dezvoltă procesele cognitive. Deci, mai întâi, se pune accentul pe pronunțare, apoi pe studiul cuvintelor din punctul de vedere al limbii și gramaticii.

Mai târziu frazele își vor lărgi conținutul, aceasta având ca scop întrebunțarea proceselor cognitive pentru a dezvolta puterea intelectuală a copilului. Deci, la început, trebuie să explicăm copilului cuvintele unele după altele, apoi să îl facem să înțeleagă combinațiile lor. Astfel, cuvântul va deveni un element artistic, iar limbajul – o artă și un dar frumos pentru copil.

Bine ați venit la Liceul „Orizont” din Bălți! Începe o etapă nouă!

1 septembrie, la LT „Orizont” din Bălți, a adus emoția unui nou început, bucuria revederii și speranța unui an școlar plin de realizări. Curtea instituției s-a umplut de glasuri vesele, flori, zâmbete și nerăbdarea elevilor de a pași din nou pragul școlii.

Careul festiv dedicat începutului de an școlar a reunit elevi, profesori și părinți într-o atmosferă de sărbătoare. Cuvintele de felicitare și urările de succes au dat startul unei noi călătorii în lumea cunoașterii.

Cele mai mari emoții le-au trăit, cu siguranță, copiii din clasa I. Cu ochii curioși și inimile pline de emoție, micii școlari au pășit pentru prima dată în lumea „Orizontului”. Pentru ei, această zi înseamnă începutul unei aventuri frumoase: primele litere, primele prietenii, primele descoperiri și multe momente de neuitat îi așteaptă într-un viitor plin de promisiuni și realizări.

Le dorim tuturor elevilor un an școlar cu rezultate frumoase, curaj, inspirație și cât mai multe bucurii! Bine ați venit, dragi copii! Un nou an de învățământ începe, iar împreună vom construi noi povești ale succesului!

Alexandru COCETOV,
bibliotecar, LT „Orizont”, Bălți

Bulgaria a elaborat un proiect de incluziune pentru tineri din R. Moldova

Proiectul „Tinerii în prim-plan: Centru mobil de tineret pentru incluziune”, susținut de Bulgaria, va fi implementat de Centrul multicultural raional de tineret „Vasil Levski” din Taraclia, fiind destinat tinerilor din 5 sate din raion: Balabanu, Novosiolovca, Aluatu, Albota de Jos și Albota de Sus. Proiectul a fost elaborat în cadrul Programului de sprijin pentru organizațiile comunităților bulgare din Ucraina, Macedonia de Nord, Serbia, Albania, Kosovo și R. Moldova.

În acest sens, un acord privind acordarea finanțării nerambursabile a fost semnat cu Ambasada Bulgariei la Chișinău, a specificat Elena Naseka, directorul Centrului. Per total, valoarea proiectului este de 7 200 de euro. Acesta se va desfășura timp de 3 luni, activitățile urmând să fie finalizate până la sfârșitul anului curent.

Centrul de Tineret „Vasil Levski” va implementa Proiectul printr-o echipă dedicată, formată dintr-un coordonator pentru activitățile de tineret și mai mulți voluntari. După finalizare, se va face o analiză minuțioasă a opiniilor participanților, elaborându-se un raport final. Obiectivul central se axează pe creșterea gradului de familiarizare a locuitorilor raionului Taraclia cu activitatea Centrului și oportunitățile oferite de acesta pentru tinerii din satele adiacente, în vederea participării lor la viața comunitară și culturală, prin acțiuni interactive desfășurate în aer liber.

În context, sunt planificate 5 ateliere interactive itinerante, câte unul în fiecare dintre cele 5 localități menționate. Activitățile vor include: o sesiune de informare și prezentare intitulată „Cunoaște Centrul”, un laborator creativ de artă „Exprimă-

te”, o seară de cinema mobil în aer liber, o prelegere interactivă și un club de discuții.

De asemenea, Proiectul va oferi tinerilor informații despre oportunitățile de dezvoltare personală și profesională disponibile în cadrul Centrului. Unul dintre obiectivele specifice ale Proiectului este promovarea culturii și

identității bulgare în rândul tinerii generații din regiune, prin formate interactive și contemporane.

Inițiativele urmează să ajungă indirect la peste 500 de locuitori ai comunităților locale, inclusiv părinți, profesori și reprezentanți ai administrației publice locale. Grupul-țintă direct îl constituie cel puțin 100 de tineri cu vârste cuprinse între 14 și 18 ani din cele 5 sate amintite supra.

De remarcat că Centrul multicultural raional de tineret „Vasil Levski” din Taraclia desfășoară activități cu tineri din comunitățile raionului Taraclia, organizând inițiative educaționale și culturale, inclusiv de educație non-formală. Această instituție a fost inaugurată la 1 noiembrie 2023 de vicepreședinta de atunci a Bulgariei, Iliana Iotova.

Independența care ne unește: o lecție despre Moldova și puterea de a fi împreună

Încăperea clasei s-a umplut repede de perechi de ochi curioși, fundițe alese cu migală, ghiozdane colorate ca niște bomboane proaspăt desfăcute și alte zeci de lucruri care își au rostul în marele drum al cunoașterii.

Dincolo de ferestrele largi, toamna își intră grațios în rol peste urmele unei veri frumoase – un oraș verde și viu. Iar clasa a IV-a „B” începe o lecție despre o altă trecere de la vară spre toamnă, de acum 35 de ani, și despre un cuvânt pe care copiii îl descoperă cu o curiozitate firească vârstei: independența.

Pe tablă sunt așezate câteva cuvinte: „Independența care ne unește”. Învățătoarea Irina Luca știe să apropie lucrurile mari de lumea copiilor. Așa că lecția începe

cu întrebări potrivite cu grijă: *Ce înseamnă să fii independent? Când te simți independent? Ce responsabilitate apare atunci când alegi singur? Ce lucru ai învățat cel mai greu să faci fără ajutor?*

Răspunsurile îi poartă pe elevi spre propriile lor experiențe. Descoperă că a deveni independent înseamnă nu doar să poți face lucruri de sine stătător, ci și să-ți asumi ceea ce faci, să ceri ajutor atunci când ai nevoie și să-i sprijini pe cei din jur.

De aici, drumul lecției își crește ritmul. De la independența fiecăruia dintre ei, copiii ajung la independența unei țări. Află că, la 27 august 1989, oameni din diferite localități s-au adunat la Marea Adunare Națională de la Chișinău și și-au exprimat dorința de libertate, demnitate și respect pentru limba și identitatea lor. Scriitori, artiști, profesori, părinți și

tineri au arătat atunci că oamenii pot deveni puternici atunci când se unesc în jurul unui vis comun.

Lecția continuă cu revenirea la alfabetul latin, cu simbolurile statului – tricolorul și stema –, și ajunge la ziua de 27 august 1991, când Parlamentul a votat Declarația de Independență a Republicii Moldova. Istoria nu rămâne însă doar în manual. Copiii sunt invitați să se gândească la prezent și la ceea ce pot face ei pentru clasa, școala,

orașul sau țara lor, să spună, cu propriile cuvinte, ce înseamnă independența, de ce sunt mândri de Moldova și cum și-ar dori să arate țara peste ani. Iar răspunsurile lor, generoase în sinceritate, ajung la esența lecției: independența înseamnă libertate, dar și responsabilitate, puterea de a alege, de a-i respecta pe ceilalți și de a construi împreună.

Știți ce au spus copiii la finalul lecției? Că independența este o adevărată superputere, pe care o putem folosi zi de zi pentru a face lumea din jurul nostru mai bună. Tu cum folosești această superputere?

Iraida LUCA,
grad didactic I,
învățătoare,
IP LT „Gheorghe Asachi”,
mun. Chișinău

Mihai Eminescu și lumea noastră postmodernă

Așa s-a intitulat Congresul Mondial al Eminescologilor, ediția a XV-a, care și-a ținut lucrările în data de 31 august curent, de Ziua Limbii Române, la Academia de Științe a Moldovei, precum și în data de 1 septembrie, la Centrul Academic Internațional Mihai Eminescu (CAIME).

Organizatorii Congresului au fost: CAIME; Biblioteca Municipală B. P. Hasdeu; Direcția Culturală a Primăriei Municipiului Chișinău; Academia de Științe a Moldovei; Academia Română; Institutul Cultural Român Mihai Eminescu la Chișinău; Primăria comunei Dumbrăveni, jud. Suceava, România; Asociația Națională a Oamenilor de Creație din Moldova. În calitate de parteneri, s-au manifestat: Asociația Culturală Regal d'Art; Editura Academiei Române; Academia Internațională Mihai Eminescu; Asociația Epigrafiștilor din Moldova; Complexul Turistic Costești; Teatrul Satiricus I. L. Caragiale; săptămânalul *Literatura și Arta*.

Evenimentul a fost organizat, în premieră, sub auspiciile Consiliului Academic Român,

Andruh a subliniat semnificația organizării în comun a evenimentului la Chișinău și la București, menționând că „această legătură directă între cele două Academii spune mai bine decât orice discurs că limba română nu cunoaște granițe acolo unde este vorbită cu dragoste și cu grijă. Pentru noi, cei aflați acum la Chișinău, Ziua Limbii Române are o semnificație aparte. Aici limba română a fost, de-a lungul ultimelor decenii, nu doar un instrument de comunicare, ci un act de identitate și, de multe ori, de curaj”. La rândul său, Ion Tighineanu a evidențiat în cuvântul său de salut rolul reuniunilor comune care „exprimă unitatea spațiului nostru de limbă, istorie, cultură și știință, consolidând legăturile directe dintre comunitățile academice de pe

Adrian Dinu Rachieru. De Medalia Nicolae Milescu-Spătarul s-au învrednicit: Daniel Corbu, poet, prozator, muzeograf și editor de la Iași; Simona Modreanu, critic literar, profesor universitar și director al Editurii Junimea din Iași; Vasile Munteanu, prezentator TVR Moldova. Iar Diploma „Promotor al valorilor europene” a fost conferită Mariei Grapini, europarlamentară și vicepreședintă a Delegației la Comisia parlamentară de asociere UE - R. Moldova, pentru organizarea unor manifestări de referință consacrate Anului Eminescu și colaborarea fructuoasă cu Academia de Științe a Moldovei.

Susținător și partener constant al Congresului, primarul comunei Dumbrăveni din România, Ioan Pavăl, a oferit două trofee ale Congresului Mondial al Eminescologilor, pentru Elena Dabija, directoarea CAIME, și Doina Dabija, redactor-șef al săptămânalului *Literatura și Arta*, drept recunoaștere a contribuțiilor aduse la promovarea valorilor culturale și a operei eminesciene. Cu acest prilej, Ioan Pavăl a prezentat Albumul filatelic *Dor de Eminescu*, publicat în acest an, a cărui prefață este semnată de Marius Andruh. În cadrul ceremoniei festive, Diploma de Onoare a Academiei de Științe a Moldovei a fost conferită Congresului Mondial al Eminescologilor, pentru promovarea constantă a valorilor culturale naționale și ale identității românești, în contextul marcării a 35 de ani de la proclamarea Independenței Republicii Moldova.

Comunicări din prima zi: Maria Grapini, *Manifestări culturale consacrate lui Mihai Eminescu, desfășurate în spațiul european*; acad. Pompiliu Crăciunescu, *Permanența Eminescu*; acad. Adrian Dinu Rachieru, *Soarta lui Eminescu în postmodernitate*; acad. Christian W. Schenk, *Despre procesul de creație al lui Eminescu* (Germania, online); Valeriu Matei, *Actualitatea lui Eminescu*; acad. Ion Hadârcă, *Eminescu și emirul arboroasei aforistice*; prof. Gisèle Vanhese, *Mihai Eminescu et la lecture tardive* (Italia, online); Iulia-Claudia Antăluță, *Eminescu dincolo de timp: medalistica și re-inventarea unui simbol cultural*; prof., dr. Grigore Tinică, prof., dr. Cristina Furnică, *Istoricul medical al lui Mihai Eminescu. Un dosar redeschis. Mitul și adevărul tragediei iatrogene*; prof. Lidia Pleșca, *Pedagogia și învățământul în opinia lui Mihai Eminescu*; dr. Emilia Stajila, *In excelsis: Glasul*

clopotului în universul eminescian; Ionuț Dobzeu, *Mihai Eminescu: modelul nostru cultural în dinamica lumii de azi*; dr. Daniel Corbu, *Eminescu, fondatorul dimensiunii metafizice în poezia română*.

A doua zi, au avut loc expoziții de cărți și fotografii (Mihai Eminescu în arte);

Imn Eminescului – noutăți editoriale), iar Congresul Mondial al Eminescologilor și-a continuat lucrările la CAIME, cu depunerile de flori la bustul din scuar al lui Mihai Eminescu. Elena Dabija și-a prezentat comunicarea *Centrul Academic Internațional „Mihai Eminescu”: realizări și perspective*. Apropo, cei prezenți au avut ocazia să asculte mai multe comu-

nicări științifice de o valoare incontestabilă și să se familiarizeze cu lansări valoroase de publicații.

În continuare, elevul Carlos Roșca a recitat poezia *Glossă* de Mihai Eminescu. Tânărul s-a învrednicit de trofeul Congresului Mondial al Eminescologilor, înmănat de primarul Ioan Pavăl. După care, la Complexul turistic Costești s-a desfășurat **Concursul de epigramă Dedicatie creației eminesciene**.

Ștefan SOFRONOVICI,
scriitor,
Vera SÎRBU,
șef serviciu CAIME

fiind parte din planul anual de acțiuni comune dintre AȘM și Academia Română. Întrunirile au reunit academicieni, cercetători literari, scriitori, profesori și oameni de cultură din Republica Moldova, România și din spațiul internațional, care țin pulsul actualității și impactului operei eminesciene pe mapamond. De asemenea, au participat online eminescologi din Australia, Canada, Germania și Italia.

Ședința festivă de deschidere a început cu mesaje rostite de academicienii Marius Andruh, președintele Academiei Române, și Ion Tighineanu, președintele Academiei de Științe a Moldovei. Ei au evidențiat semnificația sărbătorii Ziua Limbii Române și rolul fundamental al limbii în păstrarea și afirmarea identității, culturii și valorilor comune. Marius

ambele maluri ale Prutului. Iar Congresul reunește în jurul limbii române academiile care alcătuiesc Consiliul Academic Român”.

Mesaje de salut au venit și online din partea mai multor cercetători. Academicianul Ioan-Aurel Pop, președintele Consiliului Academic Român, a prezentat o splendidă și valoroasă comunicare, intitulată *Limba română ca liant al națiunii*, care merită să fie promovată și cunoscută în toate instituțiile de învățământ mediu și superior din Republica Moldova și România. Lucrările au fost moderate de academicianul Mihai Cimpoi, președintele Congresului Mondial al Eminescologilor, începând cu înmânarea însemnelor de **Membri de Onoare al Academiei de Științe a Moldovei** distinșilor eminescologi din România, Pompiliu Crăciunescu și

În instituțiile de învățământ din Armenia sunt disponibile instrumente educaționale bazate pe AI

Clasele superioare din școlile de învățământ general și universitățile din Armenia au la dispoziție, începând din luna septembrie a acestui an, instrumente educaționale bazate pe inteligența artificială (AI). Ministra Educației, Științei, Culturii și Sportului din Armenia, Janna Andreasyan, a specificat că școlile beneficiază de ghiduri și materiale video pentru utilizarea acestor instrumente, concepute special pentru domeniul didactic.

Ministra a mai spus că „Începând din septembrie curent, instrumentele educaționale de inteligență artificială sunt disponibile pe scară largă pentru sistemele de învățământ superior și general. În cooperare cu Firebird și OpenAI, sunt puse în circulație 50 000 de abonamente, prin intermediul cărora clasele superioare și sistemul de

învățământ superior utilizează instrumente educaționale bazate pe inteligență artificială”.

Oficialul a subliniat că noile mijloace sunt menite să ajute cadrele didactice să reducă timpul dedicat activităților mecanice, în vederea unei focusări mai mari pe sarcini creative. Instrumentele pot fi utilizate și pentru planificarea activităților didactice, pregătirea temelor și testelor. De asemenea, autoritățile armene planifică un program amplu de instruire pentru profesori în domeniul AI.

În plus, proiectele derulate de mai mulți ani în sfera inteligenței artificiale, în colaborare cu parteneri privați, vor fi extinse. Acestea ar urma să permită desfășurarea unor activități mai bine orientate în școli și să creeze noi oportunități pentru elevi în ceea ce privește alegerea unei cariere.

Agudul lui Holban

Trăind la Botanica de peste trei decenii, am ocazia să mă plimb pe una dintre cele mai lungi artere (străzi) ale capitalei noastre, Bulevardul Dacia, care începe de la Piața Ovidiu și continuă până după cartierul Galata, în zona Aeroportului „Eugen Doga”. Mi-au atras atenția duzii sădiți de-o parte și de alta a bulevardului. Duzi decorativi, mici, noduroși, ce-și cresc crengile plecate spre pământ, ca și sălcile plângătoare. Doldora de frunze pe parcursul verii-toamnei.

Și mi-am amintit de „Agudul lui Holban”, ce creștea în Fundul Cobâlcii, pom maiestuos, cu crengile înălțate sus, spre ceruri. Prin „cetina” lui de borangic, noi, zbanghii satului, ne jucam de-a „prinselea prin copaci”, adică săream din creangă în creangă, făcând tot posibilul ca băiatul cu „prinsul” să nu-i ajungă pe ceilalți. Ce mai veselie printre crengi și frunze!

Agudul lui Holban zâmbea moșnegește și participa la joc cu noi. Ne mai și hrănea. Avea dade negre, măscate, suculente, dulci. Participau la ospăț alături de noi, copiii, și diferite păsări. Frumos era agudul în zilele de primăvară, când cucul cânta în desișul lui. Bogat în fructe și în frunze... până la o vreme. Venea timpul când ducele erau mâncate, iar frunzele copacilor erau *penite* fără milă. Vorba e că părinții unora dintre noi creșteau viermi de mătase. O sericicultură colhoznică. Și o mătușă de-a mea, tanti Ana, creștea viermi de mătase. Mai întâi, ouăle viermilor, mici cât niște semințe de mac, erau aduse acasă în câteva cutii de chi-

brituri. Din ele ieșeau viermișorii, care mâncau frunze de dud. Mătușa Ana le așternea ziare pe mese, îi împrăștia prin odăi, *saraie*, iar noi, verișorii, le aduceam frunze verzi. La început era o treabă ușoară, căci viermii fiind mici, îmbucau puțin. Pe urmă creșteau și deveneau atât de harnici, încât despuim de frunze toți duzii ce ne ieșeau în cale. Colhozul avea chiar și o livadă cu copaci de agud/dud.

Când ajungeau la maturitate, ronțăitul „balaurilor” inunda casa (Umoristul Gheorghe Urschi își va aminti, mai târziu, că viermii „lui” erau atât de hulpavi, încât mâncau până și frunze uscate de porumb). Aceștia mâncau și ziua, și noaptea. Atunci noi, copiii, eram de mare trebuință. Căci cine să se cațare pe vârfuri de copaci, cu baierile

străistuței sau ale desagilor trecute pe după grumaz?

Azi nici nu mai știu dacă există prin magazine țesuturi fine, delicate din borangic. Dar, cu siguranță, nu mai crește, în Fundul Cobâlcii, Agudul lui Holban, care mi-a luminat copilăria...

Ion IACHIM

Veronica C.

vitează, căci nu se temea să se bată și cu băieții. S-a luat la hartă și cu mine, nu mai țin minte de la ce. Îmi amintesc că am îmbrăncit-o și ea a căzut cu nasul pe gheață, eram la derdeluș, căruia la Cobâlca i se spunea, pur și simplu, *lușui*. Veronica C. și-a șters nasul umed de muci și sânge, dar n-a continuat lupta. Îmi părea rău. Fiindcă fetișcana era un copil frumos: nălțuță, cu coșite blonde, cu obraji ca niște pânișoare.

A mai crescut și am văzut, cu uimire interesată, că ea este chiar frumoasă. Îi plăcea sportul. Mai ales, juca volei. Eu o admiram. Ieșea pe teren cu o bluză albă, strânsă pe corp, care, la Cobâlca, se numea *coftă*. Ah, când se avânta după o minge în cădere, de-asupra nisipului de pe teren, parcă zbură! Cu mâinile întinse să ajungă mingea, părea o rândunică.

Degrabă rândunica a zburat. Spre facultatea de matematică. Eu – în altă instituție, la filologie. Ne întâlneam uneori. Și-mi plăcea tot mai mult, mai ales sânii țuguiați ce ascundeau gurguiile ca niște dade

din agudul lui Holban... Pe când mă gândeam să-i fac o declarație... ea s-a măritat... Am înghițit gălușca...

Eram profesor într-un sat pe malul Prutului. Ea predă matematica în frumoasa localitate Măgdăcești de lângă capitală. Eu, cu inima oleacă frântă, citeam (mult), mă cufundam în *borgesianism*, ca s-o eclipsiez, cumva. Și când a venit în școala mea un înalt funcționar de la minister, mi-am prins insigna de învățător metodist. Am făcut-o ostentativ, gândindu-mă la Veronica C. I-am scris un răvaș lăudându-mă cu insigna și cu lecția publică (deschisă), ce mi-a reușit. I-am dorit și ei succese pedagogice.

Răspunsul la scrisoare a sosit peste vreo trei săptămâni. Veronica C. îmi spunea că dansa nu mai lucrează învățătoare de matematică, ci s-a făcut... vânzătoare.

P.S. Am întâlnit-o pe „rândunica mea” târziu de tot. Ambii – pensionari. Eu – urât, cu ochelarii pe greabănul nasului. Ea – aproape fără zbârcituri, elegantă, cu mult mai frumoasă decât fetișcana pe care, cândva, am îmbrăncit-o la ghețuș.

Versuri de Ștefan Sofronovici

Marea Adunare Națională

August douăzeci și șapte,
An cu semn, optzeci și nouă,
Și din vise, și din fapte
Se deschide eră nouă.

Prin miracol, iată Marea
Adunare Națională
Ne adună sub un Soare,
Bate ora cea astrală.

Chișinăul astăzi, frate,
Este casă părintească
Și văzduhul îl străbate
Dulcea vorbă românească.

Sus se-nalță Tricolorul
Cu emblema cea străbună
Și în jurul lui poporul
Tot se-adună și se-adună.

Sutele de mii din Piață
Se unesc într-o suflare,
Ne privește mândru-n față
Sfânt și bun Ștefan cel Mare.

El, cu sabia în dreapta
Și cu crucea-n mâna stângă,
Într-o țară mai așteaptă
Neamul nostru să se strângă.

Să cinstim această vrere
Și-a strămoșilor jertfire.
Adunați într-o putere,
Demni să mergem spre Unire!

Chișinău, 27 august, 1989
Piața Marii Adunări Naționale

Limba noastră ca o mamă

Lui Grigore Vieru

De la leagăn pân-la moarte
Să-nvățăm mereu ne-ndeamnă
Zbuciumata vieții carte,
Limba noastră ca o mamă.

Cu speranța în mai bine,
Cât imperii ne iau vamă,
Secole la rând ne ține,
Limba noastră ca o mamă.

Cât mai sunt minciuni pe hartă
De dușmani tot are teamă,
Care vor să ne despartă,
Limba noastră ca o mamă.

Sub Luceafăr să răsară,
Zorii vieții noi îi cheamă,
Pentru neam și pentru Țară,
Limba noastră ca o mamă.

Pe moșiile străbune,
Când imperii se destramă,
Iar pornește să ne-adune
Limba noastră ca o mamă.

Chiar de are bani și casă,
E sărman, de bună seamă,
Limba mamei cine-și lasă,
Limba noastră ca o mamă.

Precum veșnic primăvara
Florile albine-și cheamă,
Ea ni-i pâinea și ni-i Țara,
Limba noastră ca o mamă.

Ca să trecem peste moarte,
Ne îndeamnă și ne cheamă
Zbuciumata vieții carte,
Limba noastră ca o mamă.

Basarabia și Bucovina

Jertfelor Pactului
„Ribbentrop-Molotov”

Basarabie frumoasă
Și tu, dulce Bucovină,
Vai, ce mult lipsiți de-acasă,
Vai, străinii vă-nstrăină.

De imperii mari furate
De atât amar de vreme,
Osândite prin tratate
Sub străine steaguri, steme.

România, Țara-Mamă,
De la patruzeci încoace,
Vă așteaptă și vă cheamă,
Când Apusul tainic tace.

Exilați din limba Țării,
Despărțiți de scumpa Țară,
Au ajuns aici feciorii
De batjocură și-ocară.

Pentru ziua cea de mâine,
Peste chinuri și jertfire,
Cine vrea să mai amâne
A Românilor Unire?

Întoarceți-vă acasă
Pe cărarea de lumină,
Basarabie frumoasă
Și tu, dulce Bucovină.

Cu tot cu glie scoși din țară

Românilor bucovineni,
transnistrieni și basarabeni,
la începutul mileniului III

Cu tot cu glie scoși din Țară,
Ei câmpu-l seamănă și-l ară –
Românii cei bucovineni,
Basarabeni, transnistrieni.
Oftează de necaz și plâng,
Când pentru alții roada strâng.
Înfrânți în mișelească luptă,
E soarta lor în două ruptă.
De când hotarul îi desparte,
Ei de robie grea au parte
Și-au îndurat atâtea rele,
Că-n suflet li-i amar de ele.
Sărmani copii furați de-acasă,
Le fac tâlharii acte false,
Îi mint că ei le sunt părinți
Și îi stropșesc că nu-s cumiști
Atunci când numele li-l schimbă,
A lor istorie și limbă...
De Țara-Mamă-nstrăinați,
Ei poartă-n suflet dor de frați
Și-așteaptă iar – a căta oară? –
Să se întoarcă-n a lor Țară,
Să știe-odată izbăvirea,
Așteaptă, visători, Unirea.
Decenii, secole așteaptă
Să li se facă parte dreaptă
Românii cei transnistrieni,
Basarabeni, bucovineni –
Pe vatra Țării milenară
Cu tot cu glie scoși din Țară.

Univers Pedagogic *pro*

Chișinău, MD 2059, str. Doina, nr. 104, et. 2

E-mail: universs2@mail.ru, univers.pedagogic@gmail.com

Tipar: ÎSFEP „Tipografia Centrală”. Tiraj: 469 ex. Comanda nr. 3437.

ECHIPA REDACȚIONALĂ:

REDACTOR-ŞEF	► Oxana Paraşciuc
REDACTOR PRINCIPAL	► Iulian Bogatu
REPORTER	► Silvia Țurcan
CORECTOR	► Elvira Țăganaş-Pântea
MACHETATOR	► Iurie Babii

Redacția nu corespundează cu autorii, nu recenzează și nu restituie materialele necomandate.
Preluarea articolelor și pozelor este posibilă doar cu acordul prealabil al redacției.

INDICE DE ABONARE LA:

„Poșta Moldovei” – PM21741

„Moldpresa Grup” SRL

Abonare online: <https://services.posta.md/abonarea2022#/publication/264>